

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 17860/10 ve 57001/10

GÖZKESER GIDA LTD. ŞTİ. / Türkiye

ve ALTUN KARDEŞLER LTD. ŞTİ. / Türkiye

Başkan

Valeriu Grițco,

Hâkimler

Branko Lubarda,

Pauliine Koskelo,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 30 Mart 2021 tarihinde Komite hâlinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2021. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Sırasıyla 8 Mart 2010 ve 31 Ağustos 2010 tarihlerinde yapılan yukarıda anılan başvuruları göz önüne alarak,

Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere cevaben başvuranlar tarafından ibraz edilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuranlar ile temsilcilerinin listesi ekteki tabloda yer almaktadır.
2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın koşulları

3. Dava konusu olaylar, taraflarca ileri sürüldüğü şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Davanın arka planı

4. Somut başvurulara konu olan olayların meydana geldiği tarihte, başvuran şirketler, 2005 yılında özelleştirilinceye dek bir Kamu İktisadi Teşekkülü olan Tüpraş Batman Petrol Rafinerisi (“Tüpraş Rafinerisi” veya “Tüpraş”) ve Milli Savunma Bakanlığı tarafından işletilen bir yakıt depo ve ikmal tesisi (bundan böyle “ANT” olarak anılacaktır) yakınlarındaki Batman Toptancılar Sitesi içerisinde yer alan iki iş yerini kullanmaktaydılar.

5. 3 Mayıs 2004 tarihinde, Toptancılar Sitesi’nin altında büyük bir patlama meydana gelmiş ve sonucunda 3 kişi ölmüş, çok sayıda kişi de yaralanmıştır. Patlama ve devamında çıkan yangın, bölgede içlerinde başvuran şirketlerin iş yerlerinin de olduğu birçok taşınmaz zarar vermiştir.

6. Patlama olayına dair daha geniş arka plan bilgileri ile devamında gelen idari ve yargı nezdindeki gelişmeler, *Kurşun/Türkiye* (no. 22677/10, §§ 7-45, 30 Ekim 2018) kararında ortaya konmuştur.

2. Başvuranlar tarafından açılan tespit davaları

7. Başvuran şirketler, 7 Mayıs 2004 tarihinde patlama sonucunda uğradıkları zararın belirlenmesi için tespit davaları açmışlardır.

8. İlgili mahkemece alınan 24 Mayıs 2004 tarihli ve tarihsiz ikinci bir bilirkişi raporuna göre birinci başvuranın (başvuru no. 17860/10) zararına aşağıdaki şekilde değer biçilmiştir:

(i) Taşınmazda bulunan iş yeri ekipmanları bakımından 179.000 Amerikan doları,

(ii) Mal, eşya ve cihazlar bakımından 52.425 Türk lirası.

9. Tarihsiz bir rapora göre, ikinci başvuranın (başvuru no. 57001/10) mal, eşya ve cihazlar bakımından zararına ise 70.211 Türk lirası değer biçilmiştir.

3. Başvuranlar tarafından açılan ilk davalar

10. Başvuran şirketler, 9 Eylül 2004 tarihinde Batman Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde hem Tüpraş hem de ANT aleyhinde tazminat davaları açmışlardır. Yukarıda bahsi geçen tespit davalarına dayanan başvuranlar, patlama ve akabindeki yangın sonucunda uğradıkları zararlar karşılığında sırasıyla 10.000 Türk lirası ve 5.000 Türk lirası tazminat talep etmişlerdir. Ayrıca fazlaya ilişkin haklarını da saklı tutmuşlardır.

11. Batman Asliye Hukuk Mahkemesi, 21 Temmuz 2006 tarihinde ikinci başvuranın Tüpraş aleyhine olan talebini kabul etmiştir. Başvuranın iddiasına bağlı kalan yerel mahkeme, başvurana talep ettiği meblağın tamamının ödenmesine karar vermiştir. Yerel mahkeme ayrıca başvuranın fazlaya ilişkin haklarının da saklı kalmasına karar vermiştir. Yargıtay, 30 Ocak 2007 tarihinde bu kararı onamıştır.

12. Batman Asliye Hukuk Mahkemesi, 20 Ekim 2006 tarihinde birinci başvuranın Tüpraş aleyhine olan talebini kabul etmiştir. Ayrıca başvuranın fazlaya ilişkin haklarının da saklı kalmasına karar vermiştir. Tüpraş

tarafından yapılan temyiz talebi üzerine inceleme yapan Yargıtay, 9 Ekim 2007 tarihinde bu kararı bozmuştur.

13. Dolayısıyla birinci başvuranın davası, Batman Asliye Hukuk Mahkemesine geri gönderilmiştir. Yerel mahkeme, 22 Mayıs 2009 tarihinde birinci başvuranın Tüpraş aleyhine olan talebini kabul etmiştir. Başvuranın iddiasına bağlı kalan yerel mahkeme, başvurana talep ettiği meblağın tamamının ödenmesine karar vermiştir. Yargıtay, 16 Şubat 2010 tarihinde bu kararı onamıştır.

4. Başvuranlar tarafından açılan ikinci davalar

(a) Birinci başvuranla ilgili yargılama

14. Birinci başvuran, 15 Mart 2007 tarihinde Batman Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde Tüpraş aleyhine ek bir dava açmıştır. Açmış olduğu tespit davası kapsamında hazırlanmış olan bilirkişi raporlarına (bk. yukarıda § 8) dayanan başvuran, patlama nedeniyle uğradığı zarar karşılığında ilaveten 298.395 Türk lirası miktarında bir talepte bulunmuştur.

15. Batman Asliye Hukuk Mahkemesi, 16 Mayıs 2008 tarihinde birinci başvuranın ek tazminat talebini zamanaşımı gerekçesiyle reddetmiştir. Yerel mahkeme, başvuranın talebinin Borçlar Kanunu'nun 60 § 1 maddesi kapsamına giren bir haksız fiil ile ilgili olduğunu; ilgili hükümde de zarar görenin zararı ve zararın failini öğrenmesinden itibaren bir yıl içerisinde tazminat taleplerini gerçekleştirmesi gerektiğinin öngörüldüğünü belirtmiştir. Başvuranın hâlihazırda söz konusu patlamayla bağlantılı olarak 9 Eylül 2004 tarihinde açmış olduğu bir tazminat davasının bulunduğunu göz önüne alan yerel mahkeme, başvuranın en geç o tarih itibarı ile söz konusu fiilden ve failinden haberdar olduğunun kabul edilmesi gerektiğine kanaat getirmiştir. Bu doğrultuda, ek tazminat davasının olayda geçerli olan bir yıllık süre sınırı içerisinde açılmadığını tespit etmiştir. Yerel mahkeme, kararının devamında, her ne kadar söz konusu patlama olayıyla ilgili olarak

Tüpraş yetkilileri hakkında ceza yargılamaları kapsamında suç isnatları yapılmış olsa da, söz konusu isnatların mülga Türk Ceza Kanunu'nun 465. maddesinde sayılan suçlarla ilgili olmadığı ve dolayısıyla eldeki hukuk yargılamalarına uzamış cezai zamanaşımı sürelerinin uygulanamayacağını vurgulamıştır (bk. aşağıda §§ 26-28).

16. Yargıtay, 7 Temmuz 2009 tarihinde başvuranın karara karşı yaptığı temyiz talebini reddetmiştir.

17. Ayrıca 29 Aralık 2009 tarihinde başvuranın karar düzeltme talebini de reddetmiştir.

(b) İkinci başvurularla ilgili yargılama

18. İkinci başvuran, 13 Eylül 2006 tarihinde Batman Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde Tüpraş aleyhine ek bir dava açmıştır. Tespit davası kapsamında hazırlanmış olan bilirkişi raporuna (bk. yukarıda § 9) dayanan başvuran, mal, eşya ve cihazları bakımından uğradığı zarar karşılığında ilaveten 65.211 Türk lirası miktarında bir talepte bulunmuştur. Bununla birlikte, uğradığını iddia ettiği ticari kayıp nedeniyle 40.000 Türk lirası daha talep etmiştir.

19. Başvuran, 3 Ekim 2007 tarihinde iddia ettiği ticari kayba dair talebini atıye bırakmıştır.

20. Batman Asliye Hukuk Mahkemesi, aynı tarihte başvuranın mal, eşya ve cihazlarında meydana gelen zarara ilişkin iddiasını kabul ederek, bu yönden talep ettiği meblağın tamamının başvuran şirkete ödenmesine karar vermiştir. Bununla birlikte, başvuranın taleplerinin geriye kalan kısmının atıye bırakılması nedeniyle bu hususta hüküm verilmesine gerek görülmemiştir.

21. Tüpraş tarafından yapılan temyiz talebi üzerine inceleme yapan Yargıtay, 25 Mart 2008 tarihinde bu kararı bozmuştur. Başvuranın talebinin Borçlar Kanunu'nun 60 § 1 maddesi kapsamına giren bir haksız fiil ile ilgili olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca, kısmi dava açılmış olmasının, sonradan

yapılacak ek tazminat talebi bakımından geçerli olan zamanaşımı süresinin işleyişini kesmeyeceğini belirtmiştir. Bu bağlamda Yargıtay, başvuranın hâlihazırda tespit davası kapsamında hazırlanmış olan bilirkişi raporuna dayanarak bir tazminat davası açmış olduğunu gözlemlemiştir. Devamla, başvuran tarafından açılan ilk davada söz konusu raporla belirlenen zarar miktarının tümünün istenmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, başvuranın zararı ve zarar sorumlusunu en geç ilk davanın açıldığı 9 Eylül 2004 tarihinde öğrenmiş olduğunun kabul edilmesi gerektiğine kanaat getirmiştir. Bu doğrultuda, ek tazminat davasının olayda geçerli olan bir yıllık süre sınırı içerisinde açılmadığını tespit etmiştir. Yargıtay ayrıca, mesele ayırık hükümlerin hiçbirinin kapsamına girmediğinden, mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 2 maddesinin anlamı dâhilindeki uzamış ceza zamanaşımı süresinin gerçek kişi olmayan davalı Tüpraş hakkında uygulanmasına imkân bulunmadığını kaydetmiştir (bk. aşağıda §§ 26-28).

22. Yargıtay, 18 Kasım 2008 tarihinde başvuranın karar düzeltme talebini reddetmiştir.

23. Batman Asliye Hukuk Mahkemesi, Yargıtayın bozma kararına uyarak 13 Şubat 2009 tarihinde kararını vermiş ve zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle başvuranın istemlerini reddetmiştir.

24. Yargıtay, 22 Aralık 2009 tarihinde başvuranın karara karşı yaptığı temyiz talebini reddetmiştir. Ayrıca 16 Haziran 2010 tarihinde başvuranın karar düzeltme talebini de reddetmiştir.

B. İlgili iç hukuk ve uygulama

25. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun ("*mülga Borçlar Kanunu*") 60 § 1 maddesine göre zarar ve ziyan yahut manevi zarar nedeniyle tazminat davası, zarar gören tarafın zararı ve failini öğrenme (ittıla) tarihinden itibaren bir sene ve her hâlde zararı doğuran fiilin

gerçekleşmesinden itibaren on sene zamanaşımı süresinin geçmesinden sonra açılmayacaktır.

26. Bu maddenin ikinci fıkrasında ise eğer tazminat davası, aynı zamanda ceza kanunları mucibince uzamış bir zamanaşımı süresine tabi bir suç teşkil eden fiilden kaynaklanmışsa, şahsi tazminat davasına da o zamanaşımı süresinin uygulanacağı belirtilmiştir.

27. Bunun yanı sıra, 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 465. maddesinde bir kimsenin veya bir şirketin hizmetinde bulunanlar tarafından vazife ve hizmet sırasında işlenen 455 ve 459. maddelerde yazılı cürümlerden dolayı hükmedilecek tazminattan o kimse veya şirket malen mesul tutulmuştur.

28. Hükümetçe atıfta bulunulan 27 Haziran 2001 tarihli ve E. 2001/4-472 K. 2001/547 sayılı kararda Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, yerleşik bir ilke olarak, mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 2 maddesi anlamı dâhilindeki uzamış zamanaşımı süresinin ancak suç işlemiş olan veya o suçun işlenmesine katılmış olanlara uygulanabileceğini; hizmetinde kişi çalıştıranlar veya söz konusu suçtan yalnızca malen sorumlu olanlar bakımından uzamış zamanaşımı süresinin uygulanamayacağını belirtmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, ayrıca, mülga Türk Ceza Kanunu'nun 465. maddesi ile bu kurala bir istisna getirilmiş bulunduğunu kaydetmiştir. Buna göre, bir kimsenin veya bir şirketin hizmetinde bulunanlar tarafından işlenen 465. maddede bahsi geçen suçlar sonucunda oluşan zararın tazmini amacıyla o kimse veya şirkete karşı bir hukuk davası açılması hâlinde, mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 2 maddesi anlamı dâhilindeki uzamış zamanaşımı süresi bu davaya uygulanabilecektir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

29. Mahkeme, başvuruları, konu bakımından benzer olmaları sebebiyle, tek bir karar kapsamında birleştirerek incelemeyi uygun görmektedir.

A. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki şikâyetler

30. Başvuranlar, ek davalarının mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 1 maddesi uyarınca zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle reddi nedeniyle adil yargılanma hakkından mahrum bırakıldıklarından şikâyet etmişlerdir. Başvuranlar, söz konusu davalarda mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 2 maddesinde öngörülen uzamış zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, ek davalarının reddine ilişkin yerel mahkeme kararlarının Yargıtay uygulamasına aykırı olduğunu ve aynı patlama sonucunda mülklerinde hasar meydana gelen başka kişiler hakkında verilen kararlarla çeliştiğini iddia etmiştir.

31. Ek olarak başvuranlar, temyiz ve karar düzeltme başvurularının reddine ilişkin Yargıtay kararlarının gerekçeden yoksun olduğundan yakınmışlardır.

32. Başvuranlar ayrıca, 14 Ekim 2017 tarihli görüşlerinde, söz konusu zararın “devam eden” nitelikte olması nedeniyle, tazminat taleplerine dair zamanaşımının işlememesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Tarafların beyanları

33. Başvuranlar, mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 1 maddesi kapsamında bir tazminat davasının hem failin tespitinden hem de mağdurun gördüğü hasardan haberdar olmasından itibaren bir yıl içinde açılması gerektiğini savunmuşlardır.

34. Başvuranlar, yargılamaların başlangıç aşamasında failin kim olduğunu ve uğradıkları zararın miktarını kesin bir şekilde bilmelerinin kendilerinden beklenemeyeceğini iddia etmişlerdir. Dahası, ilk taleplerinin reddi hâlinde daha yüksek mahkeme harçları ve karşı tarafın vekâlet ücretlerini ödemek durumunda kalmaktan kaçınmak amacıyla, ilk etapta küçük bir meblağ için dava açmış olduklarını açıklamışlardır. Başvuranlara göre, ek davalarının reddine ilişkin mahkeme kararları Yargıtay

uygulamasına aykırıdır ve aynı patlama sonucunda mülklerinde hasar meydana gelen başka kişiler hakkında verilen kararlarla çelişmektedir.

35. Ayrıca başvuranlar, ilk davaları kapsamındaki yerel mahkeme kararlarında kendilerinin fazlaya ilişkin haklarının saklı kalmasına karar verildiğini ifade etmişlerdir. Bu nedenle, ikinci davaları kapsamında verilen kararların birinci davalardaki kararlarla çeliştiğini savunmuşlardır.

36. Başvuranlar, söz konusu davalarda mülga Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinde öngörülen uzamış zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini de ileri sürmüşlerdir.

37. Hükümet, ikinci başvuranın Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinde öngörülen altı aylık süre kuralına uymadığını belirtmiştir. Bu anlamda Hükümet, bu hükmün anlamı dâhilindeki "*nihai kararın*" 13 Şubat 2009 tarihinde Batman Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından verildiğini öne sürmüştür.

38. Ek olarak Hükümet, iç hukuk uygulamasını yorumlama görevinin ulusal hâkimlere düştüğünü belirtmiştir. Hükümete göre, mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 1 maddesi ile öngörülen süre sınırı kuralının ilgili yerel mahkemeler tarafından yorumlanmasında herhangi bir keyfilik söz konusu olmadığından başvuranın bu yöndeki şikâyeti dördüncü derece mahkemesi şikâyeti niteliğindedir.

39. Hükümet ayrıca, başvuranların öngörülen süre sınırı içerisinde tespit davaları açmış olduklarını kaydetmekle birlikte, açtıkları ilk tazminat davalarının cüzi miktarlarda istemler içerdiğini vurgulamıştır. Sonuç olarak, başvuranın zarara sebep olan fiili veya bunun failini bilmediğinin söylenemeyeceğini savunmuştur.

40. Başvuranların mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 2 maddesine ilişkin şikâyeti konusunda ise Hükümet, yerel mahkemelerin bu hususta vardıkları sonucun Yargıtay içtihadıyla uyumlu olduğunu öne sürmüştür (bk. yukarıda § 28).

2. Mahkemenin değerlendirmesi

(a) Altı ay süre kuralına uyulması hakkında

41. Mahkeme, başvuruların iddia ettikleri “*devam eden*” zarara dair ek şikâyetlerinin (bk. yukarıda § 32), 2009 ve 2010 yıllarında kesinleşmiş olan yargılamalarla ilgili olduğunu gözlemlemektedir. Bu ek şikâyet, başvuruların Mahkemeye yaptığı ilk şikâyetlerin detaylı bir hâli olmayıp; yeni bir husus teşkil etmektedir. Dolayısıyla Mahkemenin bu şikâyeti altı aylık süre dışında ileri sürüldüğü gerekçesiyle Sözleşme’nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca reddetmesi gerekmektedir (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde, *Kurşun/Türkiye*, no. 22677/10, § 80, 30 Ekim 2018).

42. Hükümetin ikinci başvurana ilişkin ilk itirazı bakımından (bk. yukarıda § 37) ise Mahkeme, başvuruların şikâyetlerinin geriye kalan kısmının aşağıda belirtilen gerekçelerle kabul edilemez olduğunu dikkate alarak, bu itirazı incelemeye gerek görmemektedir.

(b) Ek davaların reddine ilişkin şikâyetler

43. Mahkeme, başvuruların şikâyetlerini, Sözleşme’nin 6 § 1 maddesiyle güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı açısından incelemeyi uygun görmektedir (bk. yukarıda anılan *Kurşun*, § 93). Bu anlamda Mahkeme, mahkemeye erişim hakkına ilişkin *Zubac/Hırvatistan* ([BD], no. 40160/12, §§ 76-79, 5 Nisan 2018) kararında yaptığı içtihat derlemesine gönderme yapmaktadır.

44. Mahkeme, başvuruların ilk şikâyetlerinin mülga Borçlar Kanunu’nun 60 § 1 maddesince öngörülen sürenin işlemeye başlama noktasının belirlenmesi konusuyla ilgili olduğunu not etmektedir. Bu maddeye göre bütün haksız fiil iddiaları zararın ve bu zarardan sorumlu olanların kimliklerinin mağdur tarafından öğrenildiği andan itibaren bir yıl içerisinde ortaya konulmalıdır. Bu bağlamda başvurular, ilk davalarını

açtıkları tarihte haksız fiilin faili ve zarar hakkında gerekli bilgileri edinmiş olmalarının beklenemeyeceğini ileri sürmüşlerdir.

45. Mahkeme, usule ilişkin kuralların yorumuna yönelik sorunların çözümünün öncelikle, başta mahkemeler olmak üzere, ulusal makamların görevi olduğunu hatırlatmaktadır (bk. *Tejedor García/İspanya*, 16 Aralık 1997, § 31, *Kararlar ve Hükümler Derlemesi 1997-VIII*). Sonuç olarak, somut davada Mahkemenin esas olarak görevi, ulusal mahkemelerin ilgili bir yıllık süre sınırını, başvuruların etkili bir şekilde mahkemeye erişimlerinin önünde engel oluşturmaksızın, öngörülebilir ve makul bir şekilde uygulayıp uygulamadığını belirlemektir (bk. yukarıda anılan *Kurşun*, § 95).

46. Somut davanın olaylarına dönüldüğünde Mahkeme, ulusal mahkemelerin ikinci davalarda başvuruların taleplerinin zamanaşımına uğradığını tespit ettiğini gözlemlemektedir. Bu noktada ulusal mahkemeler, başvuruların en geç ilk davalarını açtıkları tarihte gerekli bilgilere sahip olduklarını değerlendirmiştir (bk. yukarıda §§ 15, 21 ve 23).

47. Haksız fiil failinin kim olduğuna dair yeterli bilgiye sahip olmadıklarını iddia eden başvuruların bu argümanlarıyla ilgili olarak Mahkeme, olaydan sorumlu olan Tüpraş'ın başvurular tarafından açılan ilk davalardaki iki karşı taraftan biri olduğunu gözlemlemektedir (bk. yukarıda § 10). Bu nedenle, başvuruların 9 Eylül 2004 tarihinde Tüpraş aleyhine tazminat davası açma imkânından faydalanmış oldukları göz önüne alındığında, başvuruların en geç o tarihte sorumlu taraftan haberdar olmuş oldukları sonucuna varan ulusal mahkemelerin bu kanaati, somut davanın koşulları çerçevesinde aşırı şekilci bir yaklaşım gibi görünmemektedir (bk., karşıt yönde, yukarıda anılan *Kurşun*, § 101).

48. Uğranan zararlar ilgili gerekli bilgiye sahip olma hususuna ilişkin ise Mahkeme, başvuruların tazminat taleplerini Batman Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde dile getirmeden önce tespit davaları açtıklarını ve bu kapsamda uğradıkları zararların mahkemelerce görevlendirilen bilirkişiler

vasıtasıyla değerlendirildiğini gözlemlemektedir (bk. yukarıda §§ 7-9). Yargıtayın 25 Mart 2008 tarihli kararında belirttiği gibi (bk. yukarıda § 21), bu raporlarda bahsi geçen miktarların tamamı ilk davalarda talep edilebilirdi. Ancak başvuranlar, söz konusu miktarları neden ilk davalarında talep etmeyip iki yıl sonra açtıkları ek davalara bıraktıklarına dair herhangi bir açıklamada bulunmamışlardır. İkinci davalarda öne sürülen taleplerin ilk dava sürecinde gerçekleştirilmiş olan herhangi bir değerlendirmeden ziyade ilk davalardan da önce görülmüş olan tespit davaları kapsamında hazırlanan bilirkişi raporlarına dayandırıldığı dikkate alındığında, bu hususta başvuranlar tarafından bir açıklama sunulması daha da gerekli hâle gelmiştir.

49. Ayrıca Mahkemenin gözlemine göre, her ne kadar başvuranlar ilk davalarında verilen ulusal mahkeme kararlarında daha fazla tazminat alma haklarının saklı tutulduğunu iddia etseler de (bk. yukarıda §§ 11-12), söz konusu kararlarda yalnızca başvuranların taleplerini arttırma haklarını saklı tuttıkları bilgisi kabul edilmiştir. Bu nedenle, bahsi geçen kararların başvuranları yapacakları herhangi bir ek talepte ilgili usul kurallarına uyma zorunluluğundan muaf tuttuğu anlamı çıkarılamaz. Kaldı ki, dava dosyalarına bakıldığında, bu şekilde bir hakkı saklı tutma durumunun daha sonra yapılacak bir ek tazminat talebi bakımından kanuni zamanaşımı sürelerinin işleyişini keseceğini belirten herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, başvuranların ikinci davaları kapsamında verilen kararların birinci davalardaki kararlarla çeliştiği iddiasının temelsiz olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Mahkeme, ikinci davalarda verilen kararlar ile başvuranlarca atıfta bulunulan diğer kararlar arasında da herhangi bir çelişkiye rastlamamıştır.

50. Son olarak, yerel mahkemelerin mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 2 maddesiyle öngörülen özel zamanaşımı süresini tazminat davasına uygulamadığı iddiasına ilişkin başvuranların şikâyeti ile ilgili olarak Mahkeme, Hükümet tarafından da belirtildiği üzere, yerel mahkemelerin bu

hususla varmış oldukları kanaatin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu içtihadıyla uyumlu olduğunu gözlemlemektedir (bk. yukarıda §§ 26-28). Nitekim söz konusu kararlardan anlaşıldığı üzere, mülga Borçlar Kanunu'nun 60 § 2 maddesindeki hüküm başvuranların davalarına uygulanmamıştır; zira ceza yargılamaları kapsamında Tüpraş yöneticilerine karşı yöneltilen suçlamalar, mülga Türk Ceza Kanunu'nun 465. maddesinde sayılan ve istisnai şekilde Tüpraş aleyhindeki hukuk davalarında da uzamış ceza zamanaşımı süresinin uygulanmasını gerektirecek suçlarla ilgili değildir (bk. yukarıda §§ 15, 21 ve 23). Aksi yönde herhangi bir delil bulunmadığından Mahkeme, ulusal mahkemelerin bu husustaki - keyfi ya da aşırı şekilci olarak görülme - değerlendirmelerini sorgulamak için bir neden görmemektedir.

51. Yukarıdaki gözlem ve değerlendirmeler ile birlikte iç hukukun yorumlanması ve uygulanmasına dair sınırlı rolünü de göz önünde bulunduran Mahkeme, başvuranların ek davalarının zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesinin, somut olayların koşulları çerçevesinde makul veya öngörülebilir olmadığı söylenemeyeceği kanaatine ulaşmaktadır.

52. Dolayısıyla, Mahkeme, başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

(c) Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki diğer şikâyet

53. Ek olarak başvuranlar, temyiz ve karar düzeltme başvurularının reddine ilişkin Yargıtay kararlarının gerekçeden yoksun olduğundan yakınmışlardır.

54. Mahkeme, kanun yolu (temyiz vb.) incelemeleri söz konusu olduğunda Sözleşme'nin 6. maddesinin, alt derece mahkemesince sunulan gerekçelere atıfta bulunmak suretiyle kanun yolu başvurusunu reddeden bir mahkemenin kendi kararına da ayrıntılı gerekçeler eklemesini gerekli kılmadığını hatırlatır (bk. *Kabasakal ve Atar/Türkiye* (k.k.), no. 70084/01 ve

70085/01, 1 Temmuz 2003 ve *Feryadi Şahin/Türkiye*, no. 33279/05, § 22, 13 Eylül 2011).

55. Dolayısıyla, bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup; Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

B. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyetler

56. Başvuranlar, 3 Mayıs 2004 tarihli patlama sonucunda uğradıkları zararlar nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğinden; Devlet makamlarının ise bu hakkı korumak için Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmemiş olduğundan şikâyet etmişlerdir. Devamında, zararlarının tazmin edilmediğini ileri sürmüşlerdir. İkinci başvuran, ayrıca, söz konusu alanda uygulamaya konan inşaat yasağından da yakınmıştır.

57. Başvuranlar, ayrıca Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamında, olaydan sonra başlatılan ceza yargılamalarının etkili olmadığını ve özellikle *Öneriyıldız/Türkiye* ([BD], no. 48939/99, AİHM 2004-XII) davasında Mahkeme tarafından ortaya konulan kriterlerle uyumlu olmadığını ileri sürmüştür.

58. Hükümet, diğer argümanlarının yanı sıra, başvuranların bu başlık altındaki şikâyetlerinin, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesi ile kabul edilemez bulunması gerektiğini iddia etmiştir. Bu bağlamda, başvuranların söz konusu tazminat davalarını geçerli süre sınırı içerisinde açmamış olduklarını ve yine ilgili Devlet makamları aleyhine idari dava açmamış olduklarını savunmuştur.

59. Mahkeme, başvuranların bu başlık altındaki şikâyetlerinin yalnızca Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği kanısındadır (bk. yukarıda anılan *Kurşun*, § 109).

60. Başvuranların uğradıkları zarara karşılık giderim elde edemediklerine ilişkin şikâyetleri hususunda Mahkeme, başvuranların ilgili zamanaşımı süresine uygun davranmayarak, ulusal makamlara söz konusu zarara ilişkin şikâyetlerinin esasını inceleme olanağı sunmamış olduklarını gözlemlemektedir. Bu nedenle, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamında bu konuyla ilgili olarak vardığı sonucu (bk. yukarıda § 52) da dikkate alan Mahkeme, başvuruların bu kısmının Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedilmesi gerektiği kanaatindedir.

61. Başvuranların sadece olayın ardından başlatılan ceza yargılamalarında bulunduğunu iddia ettikleri eksikler dolayısıyla telafi edici önlemlerden yoksun bırakıldıklarına dair şikâyeti yönünden Mahkeme, benzer bir şikâyeti hâlihazırda incelemiş ve açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez bulmuş olduğunu hatırlatır (bk. yukarıda anılan *Kurşun*, § 125). Mahkeme, somut davada farklı bir sonuca varmasını gerektirecek herhangi bir sebep bulunmadığı kanısındadır. Dolayısıyla, Mahkeme, başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

62. Başvuranların bu başlık altındaki şikâyetlerinin kalan kısmıyla ilgili olarak ise Mahkeme, Hükümet tarafından da belirtildiği üzere, başvuranların bu şikâyetleri Mahkeme nezdinde ileri sürmeden önce ilgili ulusal makamlar veya mahkemeler önünde dile getirmemiş olduklarını not etmektedir. Bu şikâyetlerin de, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerekmektedir (bk., benzer bir tespit için, yukarıda anılan *Kurşun*, § 132).

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvuruların birleştirilmesine;

GÖZKESER GIDA LTD. ŞTİ. VE ALTUN KARDEŞLER LTD. ŞTİ./TÜRKİYE KARARI

Başvuruların kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir.*

İşbu karar İngilizce olarak tanzim edilmiş olup; 29 Nisan 2021 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Griçco
Başkan

EK

Sıra no.	Başvuru no.	Başvuran	Temsilci
1	17860/10	Gözkeseer Gıda İmalatı Tekstil Nakliyat Sanayi Ticaret Limited Şirketi	M.M. Erken S. Özevin E. Erken
2	57001/10	Altun Kardeşler Otomotiv Nakliye Gıda Petrol ve Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	M.M. Erken E. Erken